

Tarih:

Sayı:

İSTANBUL VALİLİĞİ
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ'NE

İTİRAZ EDEN:

ADRES:

TELEFON:

İTİRAZIN KONUSU: İstanbul İli, Avrupa Yakası, Rezerv Yapı Alanına İlişkin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 22.06.2020 tarihinde onanan İstanbul İli, Avrupa Yakası, Rezerv Yapı Alanı 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliğine ilişkin itirazımız.

6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanununun 6. maddesi ile 1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca; 23.12.2019 tarihli İstanbul İli Avrupa Yakası Rezerv Yapı Alanı 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı değiştirilerek, CDP-34495923 sayılı plan işlem numarası ile 22.06.2020 tarihinde onaylanmıştır.

Söz konusu 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği, Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin 33. maddesi gereğince 26.06.2020 tarihinden itibaren bir (1) ay (30 gün) süre ile Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (*Barbaros Mahallesi, Begonya Sk. No:9A, 34746 Ataşehir/İstanbul*) ilan panosu ile internet sitesinde askıya çıkarılmıştır.

Planlama alanı, içinde tarım ve mera alanları, orman alanları, hassas ekosistemler, su havzaları, yaban hayatı, doğal ve kültürel varlıkların bulunduğu bir alandır.

İTİRAZLARIMIZ

1-İtiraz konusu plan değişikliği, Uluslararası Anlaşmalar başta olmak üzere Anayasal ve yasal hükümlere, kamu yararına, bilimsel gereklere aykırılıklar taşımaktadır.

Anayasanın 17. maddesinde '*herkesin, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu*', 44. maddesinde '*Devletin, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek amacıyla gerekli tedbirleri alacağı*', 56. maddesinde '*herkesin, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu; çevreyi geliştirmenin, çevre sağlığını korumanın ve çevre kirlenmesini önlemenin Devletin ve vatandaşların ödevi olduğu*' düzenlenmiştir. İtiraz konusu plan değişikliği, yaşam kalitesini düşüren, halkın sağlığını tehdit altına alan, tarım, mera, orman alanları ve suyunu gasp eden kararlar içermektedir.

2- Alana yönelik ilk olarak 2012 yılında belirlenen ve daha sonra sınırları değiştirilen rezerv alan, bu plan kararlarına göre amacına uygun kullanılmamaktadır. 6306 sayılı

Kanuna göre, rezerv yapı alanı, “Kanun uyarınca gerçekleştirilecek uygulamalarda yeni yerleşim alanı olarak kullanılmak üzere, Toplu Konut İdaresi Başkanlığının veya İdarenin talebine bağlı olarak veya resen Bakanlıkça belirlenen alanlar”dır. Yani, İstanbul’un riskli alanlarında yaşayan nüfusun taşınması gereken bölgedir. Ancak, İstanbul İli, Yenişehir Rezerv Yapı Alanına İlişkin 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Revizyonu hedef ve yaklaşımları içerisinde, İstanbul’un riskli alanlarından bu bölgeye nüfus taşınması konusunda bir karar yer almamaktadır. Dolayısıyla, rezerv alan amacına uygun kullanılmamıştır. Bu durum, planın dayanağını ve gerekçesini hükümsüz kılmaktadır.

3- İtiraza konu plan, İstanbul’un Kent Anayasası sayılan 2009 onanlı 1/100.000 ölçekli İl Çevre Düzeni Planı’nın koruma ilke ve esaslarına aykırılık teşkil etmektedir. Korunması gereken alanlar ve hassas ekosistemleri, orman alanlarını, su havzalarını, tarım ve mera alanlarını, yaban hayatını korumayı ve sürdürülebilir kılmayı öngören üst ölçekli plan kararları, itiraz konusu planda gösterilmemiş ve karşılık bulmamıştır.

4- İstanbul İli, Yenişehir Rezerv Yapı Alanına İlişkin 1/100 000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Revizyonu, Planlama Tekniklerine, Şehircilik İlke ve Esaslarına ve Planlama Mevzuatına Aykırıdır:

Anayasa Açısından:

- *MADDE 35- Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.*

- *MADDE 43- Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir.*

İtiraz konusu plan değişikliği, Anayasa ve yasalarda belirtilen kamu yararını içermediği gibi, orman alanlarını, kıyıları, su havzalarını, tarım ve mera alanlarını, yani İstanbul’un ve Trakya’nın tüm yaşam kaynaklarını tüketecek, Karadeniz ve Marmara Denizi’nin ekosistemini bozacak, hassas ekosistemler üzerinde yoğun bir yapı ve nüfus baskısı oluşturacaktır. Bu anlamda, Anayasa’nın aşağıda verilen maddelerine aykırı bir niteliği haiz olduğu açıkça ortadadır.

- *MADDE 44- Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçilikle uğraşan köylüye toprak sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alır. Kanun, bu amaçla, değişik tarım bölgeleri ve çeşitlerine göre toprağın genişliğini tespit edebilir. Topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlanması, üretimin düşürülmesi, ormanların küçülmesi ve diğer toprak ve yeraltı servetlerinin azalması sonucunu doğuramaz.*

Planlama alanının içerisinde oldukça yaygın tarım alanları bulunmaktadır. İtiraz konusu plan değişikliği ile tarım kullanımı tamamen bitirilmekte, meraların vasfı değiştirilmekte ve böylece meralar yerleşime açılmaktadır.

- *MADDE 45- Devlet, tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önlemek, tarımsal üretim planlaması ilkelerine uygun olarak bitkisel ve hayvansal üretimi artırmak maksadıyla, tarım ve hayvancılıkla uğraşanların işletme araç ve gereçlerinin ve diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırır.*

Söz konusu 1/100 000 ölçekli planlar ile tarım alanları doğrudan etkilenmekte, hatta yok olmakta, tarım alanları üzerine tarım dışı kullanım kararları getirilmekte ve böylelikle Anayasa'nın 44. ve 45. maddelerine aykırılık ortaya çıkmaktadır.

- *MADDE 46- (Değişik: 3/10/2001-4709/18 md.) Devlet ve kamu tüzelkişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya yetkilidir.*

İtiraz konusu plan değişikliği kamu yararı içermediğinden alınacak kamulaştırma kararları mülkiyet hakkı ihlali doğuracaktır.

- *MADDE 56- Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir. Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.*

İtiraz konusu plan, kentin ve bölgenin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkını ihlal etmekte, bölgenin ekolojisini köklü bir değişime maruz bırakmakta ve gerek toplumun, gerekse diğer canlıların yaşam haklarını kısıtlamaktadır.

- *MADDE 63- Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır.*

Anayasanın 63. maddesi ile 2863 sayılı Kanun uyarınca koruma altındaki sit alanları ve çevresini kapsayan Su Yolu ve kentsel gelişim alanı kararları kültürel ve doğal miras üzerinde yüksek düzeyde tahrip edici etkiler ihmal edilmektedir. Böylelikle Plan kapsamında benimsenen bu yaklaşım Anayasa'nın 63. maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

- *MADDE 169- Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir. Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz. Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez. Orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamaz.*

İtiraz konusu plan kararlarıyla İstanbul'un hassas ekosistemlerine sahip kuzey bölgesi üzerinde oluşacak kentsel gelişme ve yapılaşma baskısı orman alanlarının hızla tahrip olmasına sebep olacaktır. Bunun yanı sıra, orman alanlarına ilişkin plan notu ile söz konusu alanların planda değişikliğe gerek kalmaksızın tahsisine olanak tanınmaktadır. Bu ayrıcalıklı izinlerle ormanların farklı kullanımlara tahsis edilmesi kentin sürdürülebilirliği açısından telafisi imkansız etkiler yaratacaktır.

İlgili Yasalar Açısından:

4342 sayılı Mera Kanunu Meralar, 4352 sayılı Mera Kanunu ile koruma altındadır. Söz konusu Kanun'un 14. maddesi kapsamında vasıfları değiştirilmedikçe, meraların amaçları dışında kullanılması mümkün değildir. İlgili madde, "Tahsis amacı değiştirilmedikçe, mera, yaylak, ve kışlaktan bu kanunda gösterilenden başka şekilde yararlanılamaz" şeklinde açık hükmü haizdir. İtiraz konusu plan ile mera alanlarının büyük bir bölümüne amaç dışı kullanımlar gelmektedir.

Mera Kanunu'nun 4. maddesi "...Mera, yaylak ve kışlaklar; özel mülkiyete geçirilemez, amacı dışında kullanılamaz, zaman aşımı uygulanamaz, sınırları daraltılamaz. Ancak, kullanım hakkı kiralanabilir. Kiralama ilkeleri yönetmelikle belirlenir." ve 14. maddesinin 1. fıkrası "Tahsis amacı değiştirilmedikçe mera, yaylak ve kışlaktan bu kanunda gösterilenden başka şekilde yararlanılamaz" şeklindedir. 3. Etap Planlama alanında mera alanlarının vasfı değiştirilmiştir. Bu anlamda, 1/100 000 ölçekli planların açıkça hukuka aykırı olduğu ortadadır.

6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun İtiraz konusu plan, 6306 sayılı Kanun'un amacına aykırıdır. Olası bir afet durumunda kullanılmak üzere rezerv alan olarak ayrılan alanın, 6306 sayılı Kanun ile tanımlanan tahsis amacından farklı bir amaçla planlandığını göstermektedir. Planlama alanı sınırları içerisinde yer alan "Rezerv Alan", 6306 sayılı Kanun kapsamında "Bu Kanun uyarınca gerçekleştirilecek uygulamalarda yeni yerleşim alanı olarak kullanılmak üzere" tanımlanan bir alandır. İtiraz konusu planın kanunla tanımlanan bu amacın dışında bir yaklaşım benimseyerek plan kararları üretmesi, plan kararlarını üretirken afet riskini göz ardı etmesi, 6306 sayılı Kanuna aykırı olduğunun açık bir göstergesidir.

5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu İlgili Kanunun 13.maddesi uyarınca, mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri ile sulu tarım arazileri tarımsal üretim amacı dışında kullanılamaz. Ancak, alternatif alan bulunmaması ve Kurulun uygun görmesi şartıyla bu arazilerin amaç dışı kullanım taleplerine, toprak koruma projelerine uyulması kaydı ile Bakanlık tarafından izin verilebilir. Bakanlık bu yetkisini valiliklere devredebilmektedir. Mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri ile sulu tarım arazileri dışında kalan tarım arazileri; toprak koruma projelerine uyulması kaydı ile valilikler tarafından tarım dışı kullanımlara tahsis

edilebilmektedir. İtiraz konusu plan kapsamında birçok tarım arazisi niteliğini kaybedecektir. Kanun alternatif bulunamaması durumunda tarım arazilerinin amaç dışı kullanımına olanak tanısa da, itiraz konusu plan açısından bu durumun gerekliliği ve önceliği söz konusu değildir.

6831 sayılı Orman Kanunu Anayasa ve Orman Kanunu gereği, ormanlar devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Çok büyük bir bölümü 3. Havalimanı ile zaten yok olan orman alanından geriye kalan son derece sınırlı alanın planlama alanı sınırları içinde kalan kısımları da bu planlarla yapılaşma baskısı altına girmektedir.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu Planlama alanı içerisinde çok sayıda doğal, arkeolojik ve tarihi sit alanı bulunmaktadır. Bu varlıklar itiraz konusu planla yüksek risk altına girmektedirler.

5- İtiraz konusu 1/100000 ölçekli Plan Değişikliği, 2009 onanlı İstanbul Çevre Düzeni Planı'nın birçok ilke, hedef ve kararına açıkça aykırılık taşımaktadır.

2009 onanlı 1/100 000 ölçekli plan "Kuzeydeki hassas ekosistemlerin korunması amacıyla kuzeye gelişme eğilimi gösteren kent gelişiminin kontrol altına alınarak, doğu batı aksında ve Marmara Denizi boyunca kademelendirilmiş çok merkezli ve sıçramalı gelişimin sağlanması"ndan söz ederken, kentsel gelişmenin durdurulması ilkesini benimsemiştir. Bu anlamda, 2009 onanlı 1/100 000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı, kentin sürdürülebilir gelişimine yönelik bağlayıcı ve sınırlayıcı kararlar içermektedir. İtiraz konusu 1/100000 ölçekli planlar ise, yeni konut geliştirme alanları ve özel proje alanı kararlarıyla, bölgeye ilave nüfus baskısı getirmektedir.

Meri 1/100 000 ölçekli plan, plan kararlarının deprem başta olmak üzere, afet riskleri dikkate alınarak üretilmesinden söz etmektedir. Planlama alanı bir rezerv alandır ve güzergah üzerinde üç aktif fay hattı bulunmaktadır. İtiraz konusu plan değişikliği afet riskleri barındırmakta, doğal ve yapay riskler üretilmektedir.

Genel planlama ilkeleri çerçevesinde, Planlar, kamu yararı amacıyla yapılırlar. Tarım alanlarının, meraların, ormanların ve hassas ekosistemlerin korunması, kamu yararı içerir. Tarım alanlarını, meraları, ormanları ve hassas ekosistemleri yok eden itiraz konusu planlar, kamu yararına açıkça aykırıdır.

Planlar, kademesine ve ölçeğine göre ve yapılış amacının gerektirdiği ayrıntı düzeyinde kalmak koşuluyla alt kademedeki planları yönlendirir. Buna göre itiraz konusu planları yönlendiren, üst ölçekli 2009 tarihli Çevre Düzeni Planı'dır. Ancak yukarıda da izah edildiği üzere, itiraz konusu planlar, 2009 planı kararlarına açıkça aykırılıklar içermektedir.

Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin koruma ve kullanma dengesinin sağlanması esastır. İtiraz konusu planlar bu ilkeye aykırı olarak, doğal, tarihi ve kültürel değerler üzerinde büyük bir tahribat yaratılmaktadır.

6-Plan ile planlama alanının belli bölgelerinde ayrıcalıklı haklar ve ayrıcalıklı yaşam çevreleri oluşturulmaktadır.

1/100 000 lekli Plan Değişikliği ile özel proje alanları tanımlanmaktadır. Plan raporuna göre bu alanlar su yolu projesi ile ilişkilendirilerek projelendirilecek alanlardır. Yani Kanal boyunca, ayrıcalıklı konut alanları yaratılacaktır. Bu durum, imar planları ile sağlanması beklenen kentsel eşitlik ve adalet ilkelerine açıkça aykırılık teşkil etmektedir.

SONUÇ VE İSTEM:

İstanbul'un büyük ve giderek yaklaşan bir afet riski altında olduğu bilinen bir gerçektir. Böyle bir durumda, çıkış gerekçesi 6306 sayılı Kanun olan itiraz konusu planların, amacına uygun biçimde, afet risklerini bertaraf etmesi ve İstanbul halkına güvenli yaşam çevreleri oluşturması beklenirken, bu kaygıları hiçbir Şekilde taşımayan ve tamamen yapılaşmaya odaklanmış, doğal ve kültürel alanlar üzerinde büyük tahribatlara ve yıkımlara neden olacağı açık olan bir içerikle kurgulandığı, bu anlamda açıkça Şehircilik bilim ve ilkelerine, planlama ilke, teknik ve esaslarına ve kamu yararına aykırı olduğu ve uygulanması halinde telafisi mümkün olmayan zararlara neden olacağı ortadadır.

Bu kapsamda, anılan planlara itirazımın kabul ve gereğinin yapılmasını talep ederim.